

Sygn. akt I ACa 698/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marek Boniecki
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek (spr.) SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2019 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **M. T. (1)**

przeciwko (...) **S.A. w S.**

o zapłatę i ustalenie

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 6 marca 2018 r. sygn. akt I C 1456/14

1. **zmienia zaskarżony wyrok w punktach I, IV, VI, VII ten sposób, że**

a) **punktowi I nadaje treść:**

„I. zasądza od (...) S.A. w S. na rzecz M. T. (1) kwotę 210 000 zł (dwieście dziesięć tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 200 000 zł (dwieście tysięcy złotych) od dnia 12 lipca 2014 r. do 31 grudnia 2015r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r.,

- od kwoty 10 000 zł (dziesięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 28 sierpnia 2016 r.,”;

b) **punktowi IV nadaje treść:**

„IV. oddala powództwo w części dotyczącej żądania ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej na przyszłość, a także co do kwoty 150 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami,”;

c) **punktowi VI nadaje treść:**

„VI. koszty procesu między stronami wzajemnie znosi,„;

d) **punktowi VII nadaje treść:**

„VII. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach od (...) S.A. w S. kwotę 14 845,07 zł (czternaście tysięcy osiemset czterdzieści pięć złotych 7/100) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych,„;

2. oddala w pozostałym zakresie apelację strony pozwanej;

3. nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego należnymi stronie pozwanej.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Marek Boniecki SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 698/18

UZASADNIENIE

W częściowym uwzględnieniu żądań powódki M. T. (1), skierowanych przeciwko ubezpieczycielowi sprawcy wypadku komunikacyjnego w którym doznała obrażeń ciała, (...) SA w S., domagającej się przyznania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, skapitalizowanej renty z tytułu zwiększonych potrzeb, pogorszenia widoków powodzenia na przyszłość oraz utraty zarobków, renty bieżącej z tego samego tytułu oraz ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkody, które w jej zdrowiu mogą ujawnić się w przeszłości,

Sąd Okręgowy w Kielcach, wyrokiem z dnia 6 marca 2018r :

- zasądził od (...) S.A. w S. na rzecz M. T. (1) kwotę 360 000 zł, tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:

od kwoty 200 000 zł od dnia 12 lipca 2014 r. do dnia zapłaty,

od kwoty 160 000 zł od dnia 28 sierpnia 2016 r. do dnia zapłaty [pkt I], ;

- zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki, tytułem skapitalizowanej renty:

za okres od dnia 8 lutego 2012 r. do dnia 31 stycznia 2014 r. kwotę 12 610,52 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 12 lipca 2014 r. do dnia zapłaty,

za okres od dnia 1 lutego 2014 r. do dnia 31 sierpnia 2016 r. kwotę 23 018,88 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 września 2016 r. do dnia zapłaty,

za okres od dnia 1 września 2016 r. do dnia 30 listopada 2017 r. kwotę 11 952,57 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty [pkt II] ;

- zasądził od (...) S.A. w S. na rzecz M. T. (1) rentę bieżącą, w kwotach po 2 757,93 zł miesięcznie, począwszy od dnia 1 grudnia 2017 r., płatną do 10 – go dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami, na wypadek opóźnienia w płatności do dnia zapłaty [pkt III] ;

- ustalił, że strona pozwana ponosi odpowiedzialność za szkody mogące powstać u powódki w przyszłości, a pozostające w związku z wypadkiem, jakiemu uległa w dniu 8 lutego 2012 r. [pkt IV]

- oddalił powództwo w pozostałym zakresie [pkt V],

Zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 6 537,59 zł tytułem kosztów procesu [pkt VI] ;

- nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach od (...) S.A. w S. kwotę 22 666,40 zł, tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych[pkt VII] oraz ;

- odstąpił od obciążania powódki nieuiszczonymi kosztami sądowymi[pkt VIII sentencji wyroku]

Sąd Okręgowy ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

W dniu 8 lutego 2012 r. w K., doszło do wypadku drogowego, w którym poszkodowana została powódka M. T. (1). Kierujący samochodem marki (...) - o nr rejestracyjnym (...) - J. M.- umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, w ten sposób, że nie zachował szczególnej ostrożności przy zbliżaniu się do przejścia dla pieszych, przekroczył dozwoloną prędkość i nie ustąpił pierwszeństwa przechodzącej przez to przejście powódce.

Na skutek potrącenia doznała ona ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci urazu głowy ze złamaniem piramidy kości skroniowej i kości potylicznej po stronie lewej ze stłuczeniem i obrzękiem prawej półkuli mózgu z krwakiem przymózgowym po stronie prawej i krwawieniem nadnamiotowym, złamania prawej gałęzi żuchwy, złamania zęba drugiego kręgu szyjnego C2, stłuczenia płuc, złamania trzonu kręgu L5, wielomiejscowego złamania miednicy, złamania kości ramiennej prawej, złamania kości strzałkowej lewej, urazu kolana lewego z uszkodzeniem więzadła pobocznego.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w K.z dnia 6 listopada 2013 r., zapadłym w sprawie o sygn. akt (...), J. M. został uznany winnym popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2kk i w pkt VI wyroku i zobowiązany do zapłaty zadośćuczynienia na rzecz pokrzywdzonej przestępstwem, w kwocie 40 000 złotych.

Od 8 lutego do 12 marca .2012 roku, poszkodowana przebywała w Oddziale (...)Szpitala (...) w K. z rozpoznaniem: uraz wielonarządowy, złamanie piramidy kości skroniowej i kości potylicznej po stronie lewej, stłuczenie i obrzęk prawej półkuli mózgu, krwiak przymózgowy po stronie prawej, krwawienie nadnamiotowe, złamanie zęba obrotnika, wielomiejscowe złamanie miednicy, złamanie kości ramiennej prawej, uszkodzenie więzadła pobocznego kolana lewego, złamanie żuchwy, stłuczenie płuc, śpiączka, wstrząs, niewydolność krążeniowo-oddechowa. W trakcie pobytu w szpitalu, powódka była wentylowana mechanicznie, poddana tracheostomii oraz przetaczaniu krwi. Wykonano jej także szereg badań, w tym wielokrotne badania TK klatki piersiowej, kręgosłupa szyjnego, głowy, kręgosłupa szyjnego, miednicy mniejszej, oczodołów, Angio-Tk miednicy, CT miednicy oraz kontrolne.

Następnie została przyjęta do leczenia w Oddziale (...)Szpitala(...) w P.. Tam poddano ją zabiegowi operacyjnemu złamania zęba obrotnika i niestabilność C1, C2, a dnia 16 marca 2012 r. wypisano ze skierowaniem do dalszego leczenia w innym szpitalu.

Od 16 marca do 23 maja 2012 roku, ponownie przebywała w Oddziale (...)Szpitala (...) w K. a w okresie od 23 maja do 11 września 2012r w szpitalu(...)Pobyt tam został ponowiony pomiędzy 8 listopada i 19 grudnia 2012r z rozpoznaniem : porażenie czterokończynowe, złamanie II kręgu szyjnego, pourazowa obustronna gonartroza, opadanie nadgarstka lub stopy, przykurcz stawu, ból stawu, stan po: urazie wielonarządowym, leczeniu operacyjnym złamania zęba obrotnika, żuchwy, kości ramiennej prawej, wielomiejscowym złamaniu miednicy, złamaniu L5 i podstawy czaszki, uszkodzeniu więzadła pobocznego stawu kolanowego lewego, krwiaku śródczaszkowym, stłuczeniu płuc.

W okresie od 22 maja do 11. czerwca 2013 roku, była leczona w Klinice (...) szpitala (...)w W., z rozpoznaniem: wygojone złamanie obręczy miednicy typu CMI leczone operacyjnie, niestabilność przednia stawu klanowego lewego. W trakcie pobytu powódce usunięto materiał operacyjny.

Od 26 sierpnia do 16 września 2014 roku, przebywała w (...) Szpitalu (...)w B. z rozpoznaniem niedowład połowiczny lewostronny w następstwie urazu c.u.n.

Następnie, w tym samym uzdrowisku, leczyła się od 3 do 22 października 2015 r, z rozpoznaniem dodatkowo stanu po uszkodzeniu więzadła poboczne kolana lewego, padaczki) oraz zespołu bólowego kręgosłupa lędźwiowego .

Jak ustala dalej Sąd I instancji, na skutek wypadku , u M. T. (1) nastąpił trwały uszczerbek na zdrowiu z powodu zaburzeń funkcji poznawczych i emocji w następstwie urazu czaszkowo-mózgowego - 60% (poz. 9b), uszkodzenia nerwu wzrokowego 25% (poz. 27a), uszkodzenia nerwu III lewego - 10% (poz. 13 a), uszkodzenia nerwu VI lewego - 10% (poz. 13c), uszkodzenia nerwu twarzowego lewego - 30% (poz. 49a), głuchoty ucha lewego - 20% (poz. 42), osłabienia siły mięśniowej kończyn po stronie lewej z zaburzeniami czucia - 30% (poz. 7d), zaburzenia czucia w zakresie nerwu trójdzielnego lewego - 15% (poz. 14), zaburzenia równowagi utrudniające chód - 10% (poz. 7d), złamania kości czaszki - 10% (poz. 2), złamanie miednicy w odcinku tylnym i przednim po stronie lewej - 45% (poz. 96b), złamanie miednicy w odcinku tylnym po stronie prawej - 15% (poz. 96b), rozerwanie spojenia łonowego - 15% (poz. 95), złamanie zęba obrotnika - 15% (poz. 89a), złamanie trzonów kręgow L5, L4 - 15% (poz. 90a), złamanie kości ramiennej prawej - 15% (poz. 113a), niestabilność kolana lewego - 10% (poz. 156), blizny szpecące - 10% (poz. 19a). Łącznie, trwały uszczerbek na zdrowiu powódki wynosi 360%.

Powódka odczuwa cierpienia fizyczne pod postacią dolegliwości bólowych i psychicznych w formie braku akceptacji i adaptacji do niepełnosprawności w związku z następstwami doznanych obrażeń. Nadal jest osobą niezaadaptowaną do kalectwa

i niepełnosprawności zarówno fizycznej jak i intelektualnej, co stanowi źródło jej długotrwałego cierpienia. Od chwili zdarzenia, z wyłączeniem okresów hospitalizacji, powódka wymagała opieki osób trzecich we wszystkich czynnościach życia codziennego, z uwagi na dysfunkcje ruchowe, deficyty neurologiczne i intelektualne, w wymiarze około 5 - 6 godzin dziennie.

Wymagała i nadal wymaga rehabilitacji neuropsychologicznej oraz psychoterapii w związku z utrzymującymi się zaburzeniami adaptacyjnymi, rehabilitacji ruchowej, w wymiarze rekomendowanym przez specjalistów sprasowujących nad nią opiekę. Ćwiczenia może wykonywać w miejscu zamieszkania po odpowiednim instruktarzu.

W zakresie funkcji poznawczych oraz stwierdzonych deficytów neurologicznych, rokowania powódki na przyszłość należy uznać za niekorzystne , jeśli chodzi o powrót do stanu zdrowia sprzed zdarzenia drogowego. Celem rehabilitacji, terapii neuropsychologicznej i psychoterapii jest podtrzymanie osiągniętych efektów, a być może niewielka, dalsza poprawa.

Aktualnie M. T. (1) nie ma wyuczonego zawodu. Może wykonywać pracę wyłącznie w warunkach pracy chronionej, natomiast, nie jest zdolna do pracy w warunkach otwartego rynku pracy.

Nie jest również zdolna do samodzielnego funkcjonowania w życiu rodzinnym i społecznym, z uwagi na stwierdzone deficyty neurologiczne.

Z kolejnej części ustaleń wynika , że sprawca wypadku był ubezpieczony w (...) S.A., które następnie zostało przejęte przez stronę pozwaną.

W ramach postępowania likwidacyjnego wszczętego zgłoszeniem poszkodowanej z dnia 24 września 2012 r, ubezpieczyciel uznając swoją odpowiedzialność za wyrównanie poniesionych przez nią uszczerbków co do zasady , przyznał jej świadczenia kompensacyjne w kwotach 200 000 zł tytułem zadośćuczynienia i 15 000 złotych odszkodowania , którą później powiększyło o kolejną sumę 4.246,23 zł.

Od 1 czerwca .2012 r., M. T. (1) pobierała rentę socjalną w miesięcznej kwocie netto:

- od 01.06.2012 r. do 07.2012 r. brutto: 1342,62 : netto: 1130,78 zł,

- od 08.2012 do 02.2013 brutto: 671,31; netto: 588,89 zł,

- od 03.2013 do 02.2014 brutto: 698,17; netto: 610,33 zł,
- od 03.2014 do 02.2015 brutto: 709,34; netto: 619,50 zł,
- od 03.2015 do 02.2016 brutto: 739,58; netto: 643,02 zł,
- od 03.2016 do 02.2017 brutto: 741,35; netto: 644,63 zł,
- od 03.2017 do 19.01.2018 brutto: 840,00, netto: 724,40 zł.

Sąd I instancji ustalił ponadto , iż przed wypadkiem powódka była osobą aktywną zawodowo.

W 2009 r. ukończyła prowadzony przez (...)w K. - Kurs Sędziego Koszykówki i od tego roku była czynnym, funkcyjnym sędzią okręgowym, asystując w spotkaniach koszykówki rozgrywanych na szczeblu wojewódzkim i strefowym. Posiadała także nadaną przez ten (...)od 2010r - II klasę sędziowską, corocznie uczestniczyła w Przedsezonowych Unifikacyjnych Konferencjach Szkoleniowych niezbędnych do otrzymania tych uprawnień na kolejny sezon.

W dniach od 10 do 12 czerwca 2011 r. była słuchaczem Kursu Wychowawców Wypoczynku organizowanego przez Biuro (...) i ukończyła go, nabywając uprawnienia wychowawcy na koloniach.

W okresie od 24 czerwca do 10 lipca 2011 wykonywała umowę zlecenia ze szkołą języka angielskiego w K., na mocy której zobowiązała się do sprawowaniu funkcji wychowawcy na obozie szkoleniowo-wypoczynkowym. Za wykonanie zlecenia otrzymała wynagrodzenie w wysokości 700,00 zł netto.

W roku akademickim 2011/2012, M. T. (1) była studentem Uniwersytetu (...)w K. 2 semestrze I roku studiów pierwszego stopnia na kierunku geografia, o specjalności geografia z przyrodą. Od 12 kwietnia 2012 r., wobec następstw wypadku, przebywała na urlopie dziekańskim zdrowotnym.

Ocenę prawną roszczeń zgłoszonych w pozwie Sąd I instancji rozpoczął od weryfikacji żądania przyznania zadośćuczynienia.

Przedstawiając na wstępie podstawy normatywne na których może ono zostać oparte i uznając , że w sytuacji bardzo znacznych i trwałych następstw zdarzenia drogowego u pokrzywdzonej jest ono usprawiedliwione co do zasady , po bardzo drobiazgowej ocenie nie faktów , które służyły określeniu rozmiarów doznanej przez nią w ten sposób krzywdy ocenił , że kwotą zadośćuczynienia , która właściwie , w sytuacji powódki , osoby w dniu wypadku dwudziestojednoletniej, zrekompensuje jej krzywdę jest 600 000 złotych.

Uwzględnwszy , że otrzymała od ubezpieczyciela dotąd z tego tytułu kwotę 200 000 złotych, a od sprawcy wypadku , na podstawie wyroku karnego , 40 000 złotych , usprawiedliwione jest żądanie zasądzenia jej świadczenia dodatkowego w wysokości 360 000 złotych.

Żądanie zadośćuczynienia po raz pierwszy zostało określone w zakresie rozmiarów ilościowych dopiero w pozwie [200 000 zł] Wobec tego odsetki od tej części przyznanego świadczenia zostały zasądzone od dnia następnego po upływie 30 dni od daty doręczenia odpisu pozwu.

Taki sam sposób określenia początkowego terminu naliczenia odsetek ustawowych , Sąd przyjął w odniesieniu do pozostałej części tego roszczenia , wiążąc go z dniem doręczenia ubezpieczycielowi pisma procesowego , w którym M. T. (1) rozszerzyła je ponad sumę pierwotnie dochodzoną do ostatecznego jej wymiaru 360 000 złotych.

W odniesieniu do żądania przyznania świadczenia z tytułu skapitalizowanej renty z racji zwiększonych potrzeb, utraty zarobków oraz pogorszenia się widoków powodzenia na przyszłość , Sąd Okręgowy ocenił je jako co do zasady usprawiedliwione i uznał , że spośród składników , które tworzyć powinny, zdaniem powódki , to świadczenie nie

ma ona racji tylko w takim zakresie , w jakim zalicza do niego kompensatę pogorszenia się widoków powodzenia na przeszłość.

W bardzo szczegółowym , wręcz drobiazgowym wywodzie dotyczącym tak renty skapitalizowanej jak i tego świadczenia należnego M. T. (1) od 1 grudnia 2017r na przyszłość ocenił ostatecznie , że świadczenie skapitalizowane jest uzasadnione za okres od 8 lutego 2012 do 31 stycznia 2014 w kwocie 12610, 52 zł wraz z odsetkami , za okres pomiędzy 1 lutego 2014r do 31 sierpnia 2016r w wysokości łącznej 23 018, 88 zł wraz z odsetkami, a od 1 września 2016r do 30 listopada 2017r w wysokości 11 952, 57 zł wraz z odsetkami .

Jeżeli chodzi o świadczenie rentowe na przyszłość, to powinno ono wynosić miesięcznie po 2 757, 93 zł wraz z odsetkami, na wypadek opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat.

Określając wysokość z tego świadczenia Sąd Okręgowy przyjął , iż z tytułu zwiększonych potrzeb i utraty możliwości zarobkowych powódce należna była kwota 3 635,33 zł na która złożyły się :

58,33 zł z tytułu utraconego zarobku jako wychowawca na koloniach,

1 993 zł , z racji nie osiągniętego wynagrodzenia jako nauczyciel stażysta oraz

suma 1 584 zł odpowiadająca wartości kosztów na codzienną opiekę nad M. T. (1) , w wymiarze 6 godzin na dobę, przy przejściu stawki godzinowej 8, 80 zł. .

Sumę tę Sąd I instancji pomniejszył o te świadczenia , które poszkodowana uzyskuje comiesięcznie ze środków ubezpieczenia społecznego. Jest to renta w kwocie 724 zł netto oraz zasiłek pielęgnacyjny 153 zł.

W konkluzji Sąd Okręgowy uznał , że renta na przyszłość powinna wynosić w skali miesiąca kwotę odpowiadającej różnicy obu tych wielkości , a zatem świadczeniu w rozmiarze 2 757,93 zł miesięcznie.

Uwzględniając żądanie ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela sprawcy wypadku za szkody związane z nim , które mogą ujawnić się w zdrowiu M. T. (1) w przyszłości , Sąd I instancji stanął na stanowisku , iż przemawia za tym, fakt , że nie można uznać procesu leczenia i rehabilitacji powódki za zakończony.

Nadal wymaga rehabilitacji neuropsychologicznej oraz psychoterapii w związku z utrzymującymi się zaburzeniami adaptacyjnymi oraz rehabilitacji ruchowej .

Brak takiego ustalenia zamykałby powódce drogę do dochodzenia roszczeń w tym zakresie.

Podstawą rozliczenia pomiędzy stronami kosztów procesu była norma art. 100 kpc i proporcja w jakiej powódka wykazała zgłoszone roszczenia i tego, w jakiej części strona przeciwna zdołała się przed nimi obronić.

Proporcja ta zdecydowała także o tym w jakiej części zakład ubezpieczeń został obciążony obowiązkiem pokrycia nie uiszczonych wydatków związanych z postępowaniem , wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Apelację od tego orzeczenia złożyła tylko strona pozwana i obejmując jej zakresem punkty I , III, IV , VI , VII i VIII sentencji , w jej wniosku postulowała taką zmianę kwestionowanej części rozstrzygnięcia poddanego kontroli instancyjnej , w następstwie której :

a/ na rzecz powódki zostanie przyznana , tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę dodatkowa kwota 160 000 zł , w miejsce zasadzonej sumy 360 000 złotych , wraz z odsetkami od dnia 12 lipca 2014r ,

b/ powództwo, w zakresie świadczenia z tytułu renty na przyszłość, zostanie w całości oddalone ,

c/ oddalone także zostanie żądanie ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkody mogące powstać w zdrowiu powódki w przyszłości ,

d/ zmianie ulegnie także sposób rozliczenia kosztów procesu , a zmiana ta będzie następstwem uwzględnienia wskazanych wyżej wniosków środka odwoławczego strony pozwanej.

Jako żądanie ewentualne (...) SA sformułowała postulat wydania przez Sąd II instancji rozstrzygnięcia kasatoryjnego i przekazania sprawy , w części zaskarżonej, Sądowi Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania.

Środek odwoławczy został oparty na następujących zarzutach :

- naruszenia prawa procesowego , w sposób mający dla treści orzeczenia istotne znaczenie , a to art. 233 § 1 kpc, wobec przekroczenia przez Sąd Okręgowy granic swobodnej oceny dowodów i zastąpienia jej oceną dowolną, w następstwie której uznał , że powódce należne jest świadczenie rentowe w kwocie miesięcznej 2757, 93 zł z tytułu zwiększonych potrzeb i utraconych zarobków , mimo , że jej aktualny stan zdrowia pozwala na podjęcie zatrudnienia w warunkach pracy chronionej .

Ponadto , w dacie wypadku , nie była jeszcze zdecydowana na podjęcie zawodu nauczyciela , a zatrudnienie w charakterze wychowawcy na kolonii miało jedynie jednostkowy. Nie sposób zatem mówić o nim jak stałym elemencie zarobkowania poszkodowanej.

Z kolei opieka nad nią, biorąc pod rozwagę jej aktualny stan zdrowia , a nie ten bezpośrednio po wypadku , nie jest już potrzeba w takim jak naówczas wymiarze .

W tych okolicznościach prawidłowa ocena zgromadzonych dowodów powinna prowadzić do wniosku , iż świadczenie rentowe- na przeszłość- nie jest jej należne w jakiegokolwiek wysokości o ile o tym świadczeniu miałyby zdecydować elementy składowe, przyjęte przez Sąd I instancji dla oznaczenia jego wysokości,

- naruszenia prawa materialnego poprzez:

a/ błędną wykładnię art. 445 §1 kc w zw z art. 444§1 kc , jako następstwa nietrafnego przyjęcia przez Sąd Okręgowy , że kwota 600 000 złotych jest , w aktualnej sytuacji zdrowotnej i osobistej powódki kwotą „ odpowiednią „ w rozumieniu tej normy, aby zrekompensować doznaną przez nią krzywdę , wywołaną następstwami wypadku.

W ocenie skarżącego zakładu ubezpieczeń jest to suma rażąco zawyżona.

Jego zdaniem kwotą , która spełnia cechy „ odpowiedniości „ jest 400 000 złotych , a następstwem takiego uznania jest wniosek , iż pokrzywdzona jest uprawniona do świadczenia dodatkowego z tego tytułu w wymiarze 160 000 złotych wraz z odsetkami liczonymi od 12 lipca 2014r . Taką wielkość tego świadczenia strona pozwana apeluje,

b/ niewłaściwe nie zastosowanie art. 442¹ §1 kc i nietrafny wniosek , iż nie ustalenie odpowiedzialności strony skarżącej za szkody w zdrowiu powódki , związane z wypadkiem z 8 lutego 2012r , mogące ujawnić się w przyszłości , uniemożliwi poszkodowanej kompensatę tych uszczerbków.

Zdaniem strony apelującej w takim ustaleniu M. T. (1) nie ma interesu prawnego.

Odpowiadając na apelację powódka domagała się jej oddalenia , jako pozbawionej usprawiedliwionych podstaw oraz przyznania na jej rzecz od przeciwnika procesowego kosztów postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy strony pozwanej jest częściowo uzasadniony , prowadząc do zmiany objętego nim orzeczenia, w sposób wskazany w punkcie 1 wyroku Sądu II instancji.

Nie ma racji skarżący zakład ubezpieczeń , podnosząc zarzut procesowy naruszenia art. 233 §1 kpc , w następstwie przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów.

Przypomnieć należy , odwołując się do utrwalonego i podzielanego przez skład Sądu Apelacyjnego rozstrzygającego sprawę , stanowiska Sądu Najwyższego , wypracowanego na tle wykładni art. 233 §1 kpc , iż jego skuteczne postawienie wymaga od strony wykazania na czym , w odniesieniu do zindywidualizowanych dowodów polegała nieprawidłowość postępowania Sądu, w zakresie ich oceny i poczynionych na jej podstawie ustaleń.

W szczególności strona ma wykazać dlaczego obdarzenie jednych dowodów wiarygodnością czy uznanie, w odróżnieniu od innych, szczególnego ich znaczenia dla dokonanych ustaleń , nie da się pogodzić z regułami doświadczenia życiowego i [lub] zasadami logicznego rozumowania , czy też przewidzianymi przez procedurę regułami dowodzenia.

Nie oparcie stawianego zarzutu na tych zasadach , wyklucza uznanie go za usprawiedliwiony, przy uznaniu , iż służy on jedynie dowolnej , nie doniosłej z tego punktu widzenia polemice z oceną i ustaleniami Sądu niższej instancji.

/ por. w tej materii , wyrażające podobne stanowisko , powołane tylko przykładowo, orzeczenia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2001, sygn. IV CKN 970/00 i z 6 lipca 2005 , sygn. III CK 3/05 , obydwie powołane za zbiorem Lex/

Ponadto nie można tracić z pola widzenia również , że swobodna ocena dowodów stanowi jeden z podstawowych elementów składających się na jurysdykcyjną kompetencję Sądu , który dowody bezpośrednio przeprowadza.

Ma to m. in. i takie następstwo , że nawet w sytuacji w której z treści dowodów można , w zakresie ustaleń , wyprowadzić równie logiczne , chociaż przeciwne do przyjętych przez Sąd I instancji wnioski , to zarzut naruszenia normy art. 233 §1 kpc , pomimo to , nie zostanie uznany za usprawiedliwiony.

Dopóty , dopóki ocena przeprowadzona przez Sąd ocena mieści się w granicach wyznaczonych przez tę normę procesową i nie doznały naruszenia wskazane tam jej kryteria , Sąd Odwoławczy obowiązany jest ocenę tę , a co za tym idzie także wnioski z niej wynikające dla ustaleń faktycznych , aprobować .

To , w jaki sposób Towarzystwo (...) SA motywuje ten zarzut wyklucza jego podzielenie.

W miejsce rzeczowej , opartej na wskazanych wyżej regułach , rzeczowej polemiki z oceną Sądu i wynikającymi z jej wniosków ustaleniami faktycznymi , w szczególności w odniesieniu do elementów , które składają się na przyznane powódce świadczenie z tytułu renty bieżącej - do niego bowiem skarżący odnosi stawiany zarzut - skarżący poprzestał , zupełnie nie odnosząc tej krytyki do konkretnych dowodów , na przeciwstawieniu stanowisku Sądu I instancji własnej wersji oceny i ustaleń . Równocześnie błędu postępowania Sądu Okręgowego w tym zakresie upatrywał jedynie w tej niezgodności pomiędzy obydwoma tymi wersjami.

Taka motywacja stawianego zarzutu nie jest wystarczającą dla jego podzielenia.

Zatem już tylko na marginesie należy wskazać , że jak trafnie podnosi w odpowiedzi na apelację M. T. (1) , aktualny jej stan zdrowia nie pozwala na podjęcie jakiejkolwiek pracy albowiem nie jest do niej zdolna.

Tak wynika z nadal aktualnej oceny lekarza - orzecznika ZUS . Zasadnym jest również argument powódki , wsparty treścią załączonego do odpowiedzi orzeczenia o stopniu niepełnosprawności M. T. (1) z 18 marca 2018r , zaliczającego ją do niepełnosprawnych w stopniu znacznym , że potencjalnie możliwe podjęcie przez nią pracy w warunkach chronionych , nie jest formą zatrudnienia przynoszącego, sugerowane przez apelującego dochody na poziomie najniższego wynagrodzenia , ale terapii i rehabilitacji zmierzającej do poprawy stanu tej ograniczonej sprawności.

Wobec tego twierdzenie , że powódka może uzyskać z tego tytułu wynagrodzenie niweczące zasadność dochodzenia roszczenia rentowego nie jest usprawiedliwione.

Podobnie rzecz się ma z argumentem skarżącego zakładu ubezpieczeń , negującego te składowe tego świadczenia , którymi są utracone wynagrodzenie powódki jako nauczyciela stażysty , wychowawcy na koloniach oraz równowartość kosztów codziennej opieki nad nią .

W odniesieniu do pierwszego elementu składowego świadczenia rentowego, zauważyć trzeba , że twierdzenia skarżącego są dowolne , nie mają dostatecznej podstawy w zgromadzonym materiale dowodowym .

Wystarczy przypomnieć , że przed wypadkiem M. T. (1) była studentką kierunku , który w razie jego ukończenia dawał podstawy do wykonywania zawodu nauczycielskiego . Co więcej z niezaprzeczonych przez stronę apelującą twierdzeń pełnomocnika powódki na rozprawie apelacyjnej wynikało , że ukończyła ona licencjat o tym właśnie kierunku.

Wobec tego, tym bardziej , zasadnie Sąd I instancji uznał , że potencjalnie możliwe do uzyskania wynagrodzenie nauczyciela stażysty i nie osiągnięte przez poszkodowaną w wypadku powinny stanowić element składowy należnego jej świadczenia rentowego na przyszłość. Podobnie należy ocenić kwoty , które potencjalnie mogłyby uzyskiwać jako wychowawca na koloniach. Chociaż przed wypadkiem tego rodzaju wynagrodzenie osiągnęła tylko raz ale to wypadek pozbawił jej takiej możliwości na przyszłość , a kierunkowy kurs kwalifikacyjny jaki ukończyła świadczył o tym , że dysponowała stałymi uprawnieniami do tego, aby takie wynagrodzenie w dalszym ciągu otrzymywać.

Nie ma też racji skarżący ubezpieczyciel , gdy neguje zaliczenie do tego świadczenia kosztów związanych z codzienną opieką nad powódką.

Z niekwestionowanej przez strony opinii biegłych (...) w K. wynika , że nabyte na skutek zdarzenia z 8 lutego 2012r uszkodzenia , ciała a w szczególności deficyty neurologiczno - intelektualne powodują , że poszkodowana nie jest samodzielna i takiej opieki wymaga , właśnie w wymiarze do sześciu godzin dziennie .

Skarżący nie dowiódł , co więcej nie starał się nawet tego czynić , że na skutek leczenia i rehabilitacji stan zdrowia powódki poprawił się na tyle, aby ta opieka była wymagana w mniejszym wymiarze czy też okazała się całkowicie zbędną. Dodać do tego trzeba , że jak wynika wniosków opinii rokowania co do tej poprawy nie są dla M. T. (1) optymistyczne , a prowadzona [ze znacznym stopniem determinacji ze strony ofiary wypadku] rehabilitacja może właściwie pozwolić jedynie na utrzymanie aktualnego stanu zdrowia i sprawności , w którym powódka się znajduje.

Odparcie zarzutu procesowego ma to następstwo , iż ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy , jako poprawne i kompletne , Sąd II instancji przyjmuje za własne.

Uzupełnić jej należy jedynie o niezaprzeczona przez stronę pozwaną okoliczność , podaną przez pełnomocnika powódki na rozprawie apelacyjnej , że pomimo aktualnego stanu zdrowia w tym stwierdzonych deficytów intelektualnych i emocjonalnych o podłożu neurologicznym , związanych z następstwami wypadku M. T. (1) ukończyła studia pedagogiczne na Uniwersytecie w K. , na poziomie licencjatu.

Przechodząc do oceny zarzutów materialnych podzielić należy w całości ten, w ramach którego zakład ubezpieczeń neguje część orzeczenia poddanego kontroli instancyjnej , w której Sąd Okręgowy ustalił odpowiedzialność strony pozwanej za szkody , które w zdrowiu powódki mogą ujawnić się w przyszłości , pozostając w związku z wypadkiem.

M. T. (1) interesu prawnego dla takiego ustalenia po swojej stronie nie wykazała.

Nie można go bowiem utożsamić z udogodnieniami natury faktycznej poszkodowanego , w ramach przyszłego sporu z podmiotem odpowiedzialnym za ujawnioną „ nową „ szkodę.

To , że jak wskazuje Sąd Okręgowy , proces leczenia, a w szczególności rehabilitacji nie został u powódki zakończony , nie wystarczy aby taki interes prawny potwierdzić . Należy go bowiem , w warunkach obowiązywania normy art. 442 ¹§1 i 3 kc utożsamić wyłącznie ze szczególnymi trudnościami dowodowymi po stronie poszkodowanego , których nie mogąc ich , we dług obiektywnej oceny przezwyciężyć, byłby, bez takiego ustalenia , pozbawiony możliwości kompensaty tego „ nowego” uszczerbku, powiązanego kauzalnie ze zdarzeniem szkodzącym.

Na tego rodzaju trudności M. T. (1) nawet nie powoływała się.

Gdy wziąć jeszcze pod rozwagę , że odpowiedzialność strony pozwanej za następstwa wypadku z 8 lutego 2012r jest przesądzona orzeczeniem poddanym kontroli instancyjnej, a w warunkach wniesienia nowego powództwa odszkodowawczego poszkodowana , będzie zobowiązana dowieść zarówno powstania uszczerbku jak i związku przyczynowego pomiędzy nim a zdarzeniem z którego wynika , żądanie ustalenia należy , tym bardziej, uznać za nieusprawiedliwione.

Zarzut materialny, kwestionujący wysokość świadczenia przyznanego pokrzywdzonej tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę jest usprawiedliwiony w części , prowadząc do jego obniżenia w skali wynikającej w treści punktu 1 a/ wyroku Sadu II instancji.

Ma rację skarżący ubezpieczyciel , że świadczenie kompensacyjne przyznane powódce jest ilościowo nadmierne , a skala jego zawyżenia z punktu widzenia brzmienia art. 445 §1 kc jest taka , która uzasadnia ingerencję Sąd II instancji w jego rozmiar , w ramach kontroli instancyjnej przy uznaniu , że doszło do naruszenia tej normy w procesie jej stosowania przez Sąd niższej instancji.

Ustalenia faktyczne dokonane w sprawie potwierdzają , że rozmiar następstw somatycznych jakich doznała na skutek wypadku komunikacyjnego M. T. (1) , był wysoki , a co więcej , następstwa te są w znacznym zakresie trwałe , pomimo intensywnego leczenia i nadal trwającej rehabilitacji.

Musiały się one przełożyć na bardzo znaczny rozmiar cierpień psychicznych powódki , młodej kobiety , która w chwili zdarzenia miała niespełna dwadzieścia dwa lata , pozostając osobą w pełni sprawną intelektualnie i fizycznie , przy tym bardzo aktywną życiowo.

Rozmiar tego cierpienia pogłębiały wielokrotne zabiegi chirurgiczne, zmierzające do ograniczenia następstw wypadku w zdrowiu poszkodowanej , a także poczucie bezradności i uzależnienia od osób postronnych , na których stała opiekę powódka zdana jest , chociaż w mniejszym niż pierwotnie rozmiarze , także w chwili obecnej.

Elementami zwiększającym rozmiar krzywdy po stronie powódki bez wątpliwości były szpecące blizny , bardzo znaczne ograniczenia w prowadzeniu życia towarzyskiego oraz w zakresie wyboru drogi przeszłej aktywności zawodowej. Nie bez znaczenia dla poczucia dyskomfortu psychicznego był także sposób zachowania sprawcy wypadku , który potrafił M. T. (1) na przejściu dla pieszych.

Wszystkie te okoliczności faktyczne dając podstawę do określenia wysokości świadczenia kompensacyjnego z tytułu zadośćuczynienia należnego powódce na wysokim poziomie , nie usprawiedliwia jednak oceny Sądu I instancji , iż ma być to suma aż 600 000 złotych.

Sąd nie wziął bowiem pod uwagę , że pomimo bardzo znacznej skali następstw wypadku po stronie powódki o których była wyżej mowa M. T. (1) , nawet w warunkach stwierdzonych u niej konsekwencji somatycznych wypadku jak i deficytów intelektualnych i poznawczych o podłożu neurologicznym , spowodowanych powypadkowymi uszkodzeniami czaszki i mózgu, zdołała ukończyć studia licencjackie, co świadczy , że braki te nie są aż tak znaczne.

Powódka pomimo istotnych ograniczeń stara się i może jednak uczestniczyć w życiu towarzyskim . Jakkolwiek wymaga pomocy i opieki to jak wynika z jej relacji podejmuje codzienne czynności związane z bieżącym funkcjonowaniem i relacjami z otoczeniem . Dba o siebie , bierze udział w przygotowaniu posiłków i sprzątanii. Opisana aktywność z pewnością ma pozytywny wpływ , w tym terapeutyczny , na psychikę pokrzywdzonej, stanowiąc element ograniczający rozmiar odczuwanej przez nią krzywdy.

Wszystko to usprawiedliwia wniosek ,że kwotą właściwie realizującą , w indywidualnie traktowanym przypadku M. T. (1) , kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia jest suma 450 000 złotych.

Uwzględniwszy , że dotąd powódka otrzymała z tego tytułu od ubezpieczyciela kwotę 200 000 złotych , a od sprawcy wypadku może ubiegać się o świadczenie kwoty 40 000 złotych , na podstawie wyroku karnego, świadczenie

dodatkowe , którego może skpuętecznie dochodzić od strony pozwanej zamyka się w kwocie 210 000 złotych . Taką też sumę Sąd II instancji zasądził , zmieniając rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego.

Świadczenie to zostało przyznane z ustawowymi odsetkami.

Podzielając stanowisko Sądu niższej instancji , w zakresie określenia dat początkowych ich naliczenia od kwot częściowych składających się na to świadczenie, zważywszy w jaki sposób w czasie M. T. (1) je formułowała.

Sąd II instancji odsetki ustawowe [oraz odsetki ustawowe za opóźnienie, począwszy od 1 stycznia 2016r], przyjął jako należne :

- od kwoty 200 000 zł , począwszy od 12 lipca 2014r,

- od kwoty 10 000 zł , począwszy od 28 sierpnia 2016r .

W warunkach , gdy w pozostałym zakresie żądanie zmiany orzeczenia Sądu Okręgowego okazało nieuzasadnione , w odniesieniu do rozliczenia kosztów procesu pomiędzy stronami , Sąd Apelacyjny zastosował normę art. 100 kpc , znosząc je pomiędzy nimi wzajemne .

Za takim rozstrzygnięciem w tym zakresie przemówiło przede wszystkim to , że ocena najistotniejszego ilościowo elementu żądań powódki / zadośćuczynienia za krzywdę / , co do jego usprawiedliwionych granic , zależała od oceny Sądu.

Wydanie przez Sąd orzeczenia reformatoryjnego dotyczyło także tej części wyroku Sądu I instancji , która określała skalę obowiązku po[krycia przez zakład ubezpieczeń , części kosztów sądowych , wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa.

W następstwie opisanej zmiany korekcie uległa proporcja określająca zakres tego obowiązku po stronie pozwanej.

Wynosi ona 0, 51 albowiem w takiej skali ubezpieczyciel przegrał proces.

Zatem, skoro ogółem koszty sądowe związane z postępowaniem zamknęły się w kwocie 29 107, 99 zł , pozwana jest zobowiązana je pokryć wobec Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Kielcach, co sumy 14 845, 07 zł.

Pomimo wniosku środka odwoławczego skarżącego ubezpieczyciela , Sąd Apelacyjny nie znalazł dostatecznych podstaw do tego , aby korygować brzmienie punktu VIII sentencji wyroku.

Z podanych przyczyn , w częściowym uwzględnieniu apelacji , Sąd Apelacyjny orzekł jak w punktach 1-I, IV, VI i VII wyroku na podstawie art. 386 §1 kpc.

W pozostałej części , jako niezasadny, środek odwoławczy strony pozwanej podlegał oddaleniu, w oparciu o art. 385 kpc.

Rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd II instancji zastosował art. 100 kpc w zw z art. 108 §2 i 391 §1 kpc, znosząc je wzajemnie pomiędzy stronami.

Za takim sposobem ich rozliczenia przemawiało z jednej strony jedynie częściowe uwzględnienie apelacji strony pozwanej, a z drugiej to , iż określenie wysokości świadczenia należnegoM. T. (1) z tytułu zadośćuczynienia zależała od oceny Sądu.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Marek Boniecki SSA Sławomir Jamróg